TECHE UDINE

MANOSCRITTI

FONDO PRINCIPALE

Manoscritto n. P_MSS_0802

Nel Fondo Principale sono confluiti la maggior parte dei lasciti manoscritti pervenuti alla Biblioteca Civica «Vincenzo Joppi» nel corso del tempo: si tratta perciò di un fondo composito nel quale è possibile trovare manoscritti di argomento liturgico, scientifico, giuridico, botanico e altro.

Collocazione:

Biblioteca Civica "Vincenzo Joppi", Udine
https://www.techeudine.it/fondo-principale
https://www.sbhu.it/

Da 794
a 803

802

Giornale per ordine alfabetico
scritto dal 1728 al 1735 probabilmente
da un Padre Barnabita di Udine.

Contiene alcune cose relative al Friuli.

802

Questo Zibaldone fu scritto l'anno 1728
1730. 1735.

Si ricerchi se sia del P. Gian francesco Madrisio
V. anecdota sub litera M.
~~Forse un Barnabita?~~ ~~Forse un Eustachio Rossi,~~
~~come pare alla lettera S.~~.
Fu della Società albrizziana di Venezia, come si conosce alla lettera T.

Extra Italiæ fines Aquileia est, flumine ab Agnitibus descendente distinguitur, per quod Turriani naues nauigatur stadijs mille ducentis ad urbem usque Noreiam. Strabo lib. 5. Eodemque Aquileiam ponit extra Venetiam, vicinus in Carnis. Ptolemæus Basilius ad noricum Taberiacum, quem Aquileiensem appellat Illiricum. Vide Apolog. Madrici. Dictus S. Basilius noricum Taberiacum quem Illiricum nationis Diuersis quam habebat in Ms. privo quod accedebatur Illiricum. Vide Madrician. ibidem. Puto hunc etiam Carnos et Taurinos spectasse ad Noricum cum Ptolemæus ponat Noreiam, quæ extra Istrum in loco regiona inter Noricum ipsum et Vtinum, quod est Silvanum ipsius, ut patet ex altitudine poli eidem assignata.

Alia, Natiso cum Timavo præterfluentes Aquileiam coloniam xxij milia passus a mari situm. Plin. lib. 3. c. xviij. erat hic Plinius, nam Natiso, et Timavus in Sontium mari sitam. Plin. lib. 3. c. xviij. err

Aquileiensi proxima a Romanis condita est, incumbentibus imperitis barbaris. Ad eam fluminis adversa navigatur navibus per stationem fluvium (hodie Stella) plus stad. LX. Duras ad ripam subiit, ad ipsum subvehuntur emporium. Conveniunt hic res sane maritimas: vinum ligneis doliis, quæ plaustris imponunt. oleum præterea: illi autem mancipia, pecora pelles. extra Italiæ fines Aquileia est, quæ fluvium ab Hispanis descendens dissecat, per quod centum navigatur stadiis mille et ducentis ad urbem usque Noreiam, ubi Gallus, volatis adversus limbros signis, ut infecta discessit. Lotus autem est ad purgandum aurum naturalis dotem, nec minus ad ferri fabricas. Strabo lib. 5.

Areopagita, quarum morte damnarunt, ne quid cornicis oculos effodiat, pergaciantes quidem futurum. Chaurceau l. 1. c. X.

Athenienses primum habitabant in cavernis. qui inibi instituerunt domos primi fuerunt Curetes, et Hiperbius. Chaurceau. ib. Mihi mihi videtur legisse ibos fuisse primos inventores ædificandi domos.

Anonymus Ravennas, hic fuit quidam Presbiter Guido, qui regulo septimo, ut aliqui putant, sed melius, ut alij regulo nono, qui Descriptionem sui temporis scripsit. Ver. Dr. Scrip. de rob. med. qui col. XV.

Aquam maximopere contribuere ad plantarum vegetationem constat experientia facta a quodam Vanhalmont. Lege Bernardum Kicuwentijt in suo libro, cui titulus L'existence de Dieu. Hunc librum habeo Abbatis Mathisli, eram et Burgi. Progressus Vanhalmont comisit in furnum ducentas libras terræ siccandas. extracta terra optime sicca illam imiquit aqua, et arbusculam plantavit. Arbuscula spatio quatuor annorum ad modum crevit, quæ post quod extracta reddebat pondus librarum 169, et terra denuo in furnum comissa, et bene exsiccata non amiserat ponderis tantum duas uncias. pag. 183.

Architetti.

Bramante

Buonarota Michel Angelo. Sue opere, la Cupola di S. Pietro con il più dell'impianto e del esteriore architettura. Il disegno non eseguito di S. Giovanni de' Fiorentini

Boromino Francesco Cav. Ornato interno di S. Giovanni Laterano, Oratorio di S. Filippo, Chiesa e Cupola nella Sapienza. S. Carlo alle quattro Fontane. S. Agnese in piazza Navona

Bernini Gian Lorenzo Cav. Portici intorno alla piazza di S. Pietro. S. Andrea a Mr. Cavallo.

Barozzio Giacomo da Vignola. La Chiesa del Gesù, o sia la Farneziana

Berettino Pietro Cortonese. La Chiesa di S.a Martina e Sfusa interna ed esterna architettura Facciata di S.a Maria in via lata. Cupola a S. Carlo al Corso. Facciata della Pace.

Cr.110 P. Orazio Gavotti. la chiesa di S. Ignazio a Loviziana

C

Della Porta Giacomo. la facciata del Gesù. la facciata di S. Luigi de Francesi / S.a Caterina de' la Rota / S.a Ma ad Monti

E

Fontana Carlo. la facciata di S. Marcello

G

Jony

Lombardo Carlo. S.ta Francesca Romana fac.

Longo Martino il Vecchio. fa Chiesa di S.ta Mia in valicella. S. Atanasio. S. Giacomo de Schiavoni. S.ta Mia dell'Orto

Longo Onorio. fa Chiesa di S. Carlo al Corso

Menicuccio Gian Batta. facciata di S. Carlo al Corso

Marchesino Ottavio. Facciata di S.ta Mia della Scala. Fac.c della Mad.a del Carmine
egli eseguì anche e compì il disegno della facciata di S.ta Mia Trasportina fatto dal
figlio di Baldassar Sanese.

Maderno Carlo. fa facciata di S. Pietro con il portichato o vestibolo, e le tre prime cupelle per
parte aggiunte alla semplice crociera disegnata da Bramante e Bonarotta. Facciata di
S. Andrea alla Valle. fac.a di S.ta Susanna.

Olivero Pietro Paolo. fa Chiesa di S Andrea alla Valle

Porta Ved: della Porta

Ruggiero Fausto. facciata di S.ª Mª in Valicella

Rainaldi Carlo Romano. la Madonna di Monte S.º al principio del Corso. Chiesa e facciata di S.ª Mª in Portico a Campitelli.

Sanese Giº Battista

Sangallo Antonio. Madonna di Loreto alla Colonna Traiana

Soria Giān Batta. la facciata di S. Carlo a Catinari. di S.ª Mª della Vittoria. di S. Gregorio a Monte Celio.

Volterrano Francesco Franco. Facciata e chiesa di S. Giacomo degli incurabili. la Madonna di Monserrato.

Autori
I moderni che hanno scritto d'Architettura | Frezier, Algarotti, Abbé Laugier
Cordemoy

C
E
G
I
L
M
N
P
S
T

CEREMONIES

C

CREGILMNOPQRSTU

C. PEFG. IL. M. N. O. P. S. T.

CREGILLMNSPRSENT

CREGILLMNOPQRST

C
REFG
IL
M
N

Carni, idest qui carnicas Alpes inhabitant Taurisci vocantur a Plin. l. 3. c. 20, et 25
sunt, et alij Taurisci in Pannonia sup. quorum Regio nunc vocatur Stej-
march, quæ est pars Styriæ, ubi urbes Leybnicum, Varianalastra, et Bolentium.
item populi Alpini in finibus Helvetiorum ad ortum Rhodani, quorum urbs
Brek vocatur. Lege Calepinum nomen.

In usu nostro non vocatur Civitas, nisi Episcopatum habens.
Barbos in l. sodales num 5 de Collegijs illicitis

Carolus sextus Imperator die 2. Septemb. 1728 Goritiam pervenit, qui ad portam
Civitatis variis manibus a diversis obviis ornatis vastâ Basilicam majorem pervenit
quam ejus urbis Patriarcha natus Del Mastro equâ benedictâ excepit. Cantato
Hymno Te Deum laudamus ardenti equo usurus pernoctaturus accedit. Die
quartâ S. Leopoldus a Strassoldo missus fuit ad Imperatorem Gradiscam,
ut inibi invenerunt Fidelitatis et illius Principatus suadivis Cæsaris nomi-
ne acciperet. Die quintâ eum eodem ceremoniarum Basilicam Gradiscanæ
Legatorum deducta ad eandem Utinatis in majorem Basilicam missa
ad iturus Cæsar descendit. Finito sacro item ab eodem Rhodatanij idem jura-
mentum fidelitatis excepisset, denuo ad eum vocavit. Die decima
Pergastum intravit iterum eam prandij, postea et vecta ad equestre
Palatium ascendit, ubi usque ad diem decimam quartam commoratus est.
Post prandium eadem die decimâ ingressi sunt Legati Venetij, idest
Capellus, et Grimanus cum triginta vasa pelliceque, et duodecim Equis
Cæsaris nostrum equestrem exteriorem et interiorem ex rubro panno
regijs argenteis superis suturas ferentes. Equi vero nitidos varios
subrubeo altaris argenteis pariter regijs distinctos indeantium. Sta-
bior nostris ex stola argentea constabat. Die undecimâ eosdem Legatos ante
se Cæsar admisit: die duodecimâ sacrum in Basilica majori ab ad-
dicto ejus Pergastino cantatum audivit, postea quoque hinc Legatos
dimisit. Post prandium in Portum navit plenibus et minoribus bellicis
rem tormentorum sonitu salutatus; ibi navem Pergasti fabrefactam
ascendit ubi via Lovæ diu diuque moratus, in Civitatem rediens est.
Postera die summo mane Pergastij itinere per Carniolium amœno
Flaviodunum tandem seu Fluchen in Liburnia post paucos dies
pervenit, cum ipso Pergasti Duce Lotharingiæ primogenitum Principem quem
hæredem Cæsaris futurum, et in imperio successorem, aliqui opinabantur. In-
super Comites Zinzendorph, Coblentzij, Modard, Principes Pius Romanus, Principes Barbia-
nus, Ejusdem unus ex Hispanis magnatibus qui etiam brevi Ducturus est
in Uxorem nobilem puellam ex domo Kabata annorum quindecim.

Super Carnos vero Appeninus (quod falsum est) mons incumbit, cujus
in amnem Diorum confluentem, qui rapto secum Arogo alveo fluminis
inde effertur in Adriaticum sinum. Strabo lib. 4.

Habent autem Alpes (videtur loqui de Carnicis) equos agrestes, et boves, unde
memoriæ tradidit Polybius, peculiaris formæ, Cebennæ gignunt habitum quidem
ad cervi staturam, colo duntaxat excepto, et villis, in quibus ceteris pergrandis
similis est, gerunt autem cornu arboris globum ad palmæ magnitudinem
capitosum, crassitudinem pro equini pectoris cauda habentem. Strab. l. 4

Cæsar, et Antonius totum Romanum Imperium inter se bonis partiti sunt, fe-
cerunque terminos utriusque ditionis Cadrupolim oppidum Illyrium, quod
videbatur situm in ultimo sinu Adriatico. Sc. Lucius de Regno Dalmatiæ
lib. 3. c. 12. vbi q. quod haurisse dicit P. Pragus a Cruca in Addit. Tarcagn. ad Appianum
Alexandrinu. quod oppidum post cum Lucio interpretatur esse Cadrupium,
sive Quadruvium, ut nunc dicitur, sed tabes Verba Appiani sunt ista.
terminos Imperij Cadrupolim Illyriorum, qui Ionij finium in medio
positissimus situs est. Cum ab Appiano assignetur Cadropolis pro termi-
no utriusque Imperij Cadrupolis non potuerit esse hodiernum Quadruvium
nam ibi, ut dixit Appianus ~~sic erat in medio~~ erat Civitas Illyriorum posita
in medio sinuum Ionij: Quadruvium autem situm est in Italia, fere in
ultimo recessu sinus Ionij vulgo Adriatici. Hæc Strabo in lib. 8 scripsit.
In libro autem primo hæc habet loquens de Augusto: Antonium circa Actium
bello vicit, qui a Syria ad Romanum usque sinum adeunt peregrina-
tum. Ut dixi Romanus sinus est Adriaticus, igitur si Augustus spoliavit
Antonium principatu a Syria usque ad Romanum sinum, animadver-
Quadruvium esse non potuisse Cadropolim, cum sit Quadruvium ad
finem Ionij sinus Cadropolis
sinus Syriæ, at ~~Quadruvium~~ in fine.
qui effluebat in Planum
In Calabria maxime mihi cum ipsa urbs Cruca Torrentis, qui mons quondam sub
moverat, qui pagum quendam suis ruinis deperdiderit, cum multis hominum
animalium quod pernicie, tum quia ingens illius effectus est.
Maximianus ad Diocletianum, id temporis Carausio (cuius id Celtarum est
Britannum manu, aliqua parte nuper Imperium vindicato. Zo.
Simus l. 2.

REGIMEN

REGIL

REGIL

REGIMEN

PRELIMINARY

(Dicta Sapientum.

Satius esse minus severe, quam nimis amare. Plin. l. 14 c. 6
Parum confidentius latifundia perdidisse Italiam. Id. ib.
Soli rura exercitatis paratissima esse. id. ib.
Nihil minus expedire, quam agrum optime colere. id. ib.
Vigilandum ut diligentes vicini. Cato apud eundem ib.
Deo placet Deo Religio, ut in Talia quoque religiosus sit miseratus D. Augustus. apud Suet. p. 28
Minerva iam est studiorum conditis, ut si uno studeris placeas, alios eorum
imperitos offendaris, et quocunque te uertas, reprehensionis invidas eorum,
qui de libris temere sabulantur. Jacob. Balde. De inv. mor. lib. cap. 26.
Hæc sit mendacium natura, ut cohæreere non possint. Lactant. lib 4 Divinar. Instit. cap. 15

Hi sunt invidiæ nimirum exercita motus
Ut suas quam rarus tempora lector amet.
Positus in cinis liuor post fata quiescit. Ovid.

Communis sit nitis natura, ut inimicis laborantibus, atque incognitis rebus
magis confidamus, nobis nunciunque controuersamur. Ex. De Bell. Civil. Lib. 3.
Dumum lingua Gallorum Britannica Collum significat Festus Lib. 3 quid significet
illud Umbria Adhuc mihi non constat

Sicinius,
Sex Dominis semissem Asses possidebant. Plin. lib. 18 c. 6

EG
IL
MN

EGIL

EF
GI
LI
MN
OP
RS
TV

Euergetes idest Benefactor

Aquileiæ inter alias Reliquias Confessionis in Basilica Patriarchali Bran-
dam quoque a plurimis ignotis, adhuc post eruidam maximam urbem
conspicitur, quod Henricus Palladius initio lib. 6 Rer. Ven. Hist. vulgandum prius
Aquileiensium Episcopo Hermagoræ a Petro Apostolo traditum, ut ex
Fontanini de Corpore S. Augustini pag. 63 ubi agit de Brandeo.
Quæstor Urbis (ait Manutius) constabat ex iis, qui ærario publico merebant.
Dabat autem Ærarium Censor ex Liv. lib 29. Hi soli Equites Romani
vocabantur, et his erat præfinitus census cccc, qui vero ærario publico
non merebant, vocabantur tantum Equites. Ferratius epist. pag. 147. H
sed Lege Manutij ea post lecta in eodem Ferratio apparent esse falsa p. 148

FIGURA NOVENARII

FG
IL
M
N

FG
IL
M
N

De fons Julij.

1 Tillamont part 1 t. 2 pag 373 memoires pour servir a l'Histoire eccle
siastique des six premiers siecles edita Bruxellis 1693 et nomi
tiam, qui appellauit Aquileiam Ciuitatem Austrię, in cuius locum
ipse vocabit Istriq; sed si attentè perpendatur, quod Paulus Diaconus de Gest. Long
lib. 5 c. 29 dicit, facilè erit coniicere Longobardorum tempore Pro
uinciam Venetię uocatam fuisse Austriam. nam ut ijdem scribit
Alachis tyrannus fugiens Cunibertum Regem per Placentiam ad
Augustam urbem singulasque ciuitates partim blanditijs partim mu
nus sibi socias adiunxit, nam Vicentiam uenientes et Tarusium
peruasit et ita ut videatur Vincentiam et Tarusium in Austria
collocare. Recordor me legisse Veronam quoque potiam in Istria
sed credo aliquem, ut videret mendum maius apparuisse, scilicet
loco Austriæ Istrian scripsisse. est colligitur Ciuitatem Austrię sic
dictam fuisse, quia erat in Austria posita. Quare rogitur Fabello il
la de Rosimunda Austriaca Longobardi Regis uxore, a qua deuota Ciuitatem
sium Consilij uoluit Ciuitatem Austrię nuncupatam fuisse. Nam nulla eo
tempore familia Austriaca erat, et ea regio, quę nunc uocatur Austria,
eo tempore comprehendebatur in Istria ut videre est ad lit. A. num 1
a Julium Lustrum nunc Ciuitas Austrię, uide lit. A. num. 1
b Ipse Alachis ad pontem Liquentię fluminis quod a Foro Julij quadraginta
octo milibus distat, et est in Istria Venetum pergentibus. Diac. de Gest.
Longob. lib. 5 c. 29.

De Patrię nomine, quę Forum Julij a quibusdam uocatur uide Sigis. Cor. Stal
in tab. Chorographica medij qui pag. 51 n.° 25 et 26.

Ferdinandus Cortesius, qui maximum aquisiuit Hispanis, ab Americę Septentrio
nalis incolis Mexicus uocabatur, hoc est Deus qui Cielo Sedebat. Della Historia
dell'India parte seconda Venez. appresso Giordan Zileti 1565.

GILMANOPRESENT

GI
LM
N
P
S

GI
LI
MN

GILMAN OPPENHEIM

Gastaldus voca Saxonico-Longobardica, idem significat ac Castaldus Latinorum
vide Senkenb. Sel. Diplom. in Cod. medii aevi pag. 208 col. 39 n.° 24

GILMN

ILLUMINOPRESENTI

IN NOMINE DEI AMEN

ILLMY

Iugerum vocabatur, quod uno iugo boum in die exarari posset. Actus, in quo boues aberrantur, unus aratur, uno impetu iactus. Hic erat centum viginti pedum, duplicatusque in longitudinem ingenium faciebat. Bona amplissima imperatorum, ac fortium ciuium quantum quis uno die plurimum circumarasset. Plin. lib. 18 Nat. Hist. cap. 3.

Idololatriæ principium nihil quod Patrem timet lib. 1 dell'antico Testamento pag. 138

Inscriptio adimuenta in Cœmeterio cuiusdã Abatiæ Cisalpinensis anno 1749, quæ Cuiusia est apud Aquilaiam.

D. M.

Flauio Victorino V P Comiti
Et Equitibus Romanis Na
tione Italicis Aquilaien
ses Flauij Victorinus
Romanus, et Celsus Patribus
Dulcissimis fecerunt
Corpora deposita die iii Idus Iulias

Cum Auctor quidam qui agit de rebus Britannis,
Nobilissimam Italiam quidam Philosophi (sic Geographorum nomen) amplius quam septingentas, Ciuitates habuisse dixerunt. Anonymus Ravenn. lib 4 c. 30 p. 201 apud Ger. Ital. Script. de Tab. Chorog. medij ævi. vol. XIII
sed maior adhuc Hyperbole illorum, qui apud Plin. H. N. lib. 16 circa vetustam memoriam 1190 urbibus Italiam præditam, et ornatam fuisse, ibid. col XIV.
Crevere in immensum vetustum Ægyptiorum inventis apud Diodor. lib 1 c. 13
Notatur idem a Strabone lib. 17 c. ibid.
Vici, turres, et id genus alia obscura loca pro urbibus accipi, docendi Author Chorog. ævi medij qui apud Script. Rer. Italicarum hic supra cit. quæ antiquitus dicebant urbes, inde literam V.

ILLINOIS

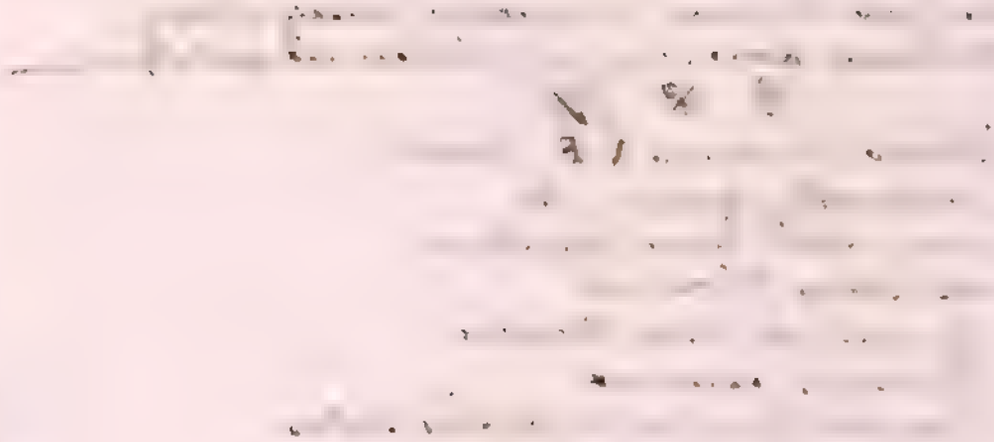

LIMNOPERSENT

L M N O P R S T V Z

LMNOPRSTVZ

Longobardi così detti quasi Langones Barbi. Barbi erano sacerdotti, ed poetici presso i Galli, qui eam rationem Langones propriae inuenirentur qui in Germaniam transgressi, voluere aliqui nomen Longobardis fecisse. Viaggi del Maddalena t. 2. pag. 47

MONOPOLIS

MYOPOLIS

MONOPOLISEN

MNOPQRSTVXZ

Medicina.

Petrus Vincasius civis Utinen. cum hoc anno 1745 in amentiam incidisset ob conceptum timorem in aquas cadendi, hoc modo sanatus est a Co. Julio Colloredo sit medico huius civitatis primario. Iussit a duobus robustis hominibus apprehendi, et ex improviso invitum, et reluctantem in aquam, quæ Roia dicitur, ter projici; hac ratione defuncto iam periculo, quod apprehenderat, sanitati restitutus est.

Quomodo apud Egyptios mortui balsamo condiebantur vide P. Talmet nella storia dell'ant. testam. pag. 190.

Cum inter Castellanos, et Lusitanos subortæ his acrior circa Insulas Aromaticas, quæ vulgo Molucæ dicuntur, et cum iam utrique populus Deitro in bellum ruiturus crederetur, sapientissimi Reges, Carolus scilicet quintus Hyspaniæ, et mei Castellæ Rex, et Alfonsus Rex Portugalliæ ad tantam flammam extinguendam, procures quosdam ex utroque Regno elegerunt, qui in locum Augustæ convenirent, quæ Linias vulgo Badajoz dicitur, ad indicendum, et eorum præsentia finibus deberentur. Studio, ut quidam ex ejidem Procuribus extra muros de hac re disserentes deambularent, cum unus quidam, qui non procul eorum pascebat solo infixo ventum prope ibos audiens, astis ne uno ibi (circumvicinis) qui orbem dimensi sunt? Negabatur enim le mundo rotundo posse Alexandrum secundum dividendo per lineam a polo ad polum. Cum illi respondissent, utiqui ij sumus. Tunc puer librato infixo undas natas ostendit, cum ita est, dixit, lineam per hanc divisionem ducere potestis. Res cachinno accepta, mira visa est in puero, vino propter audaciam, sive propter ingenium dexterimum. Barth. Ricordi della Storia della Patria. Di Venezia per Giovani Zilletti. 1565.

Medicina est cognitu pulcherrima, et ad salutem corporum commodissima; caveant itaque eam tabes minime liberales. Vergerius de liberalibus studijs, et ingenuis moribus ad Ubertinum Carrarienſem. Paduæ, 1535.

Die 30 Aprilis 1730 Catarina Voron mea defuncta est.

MN PRISLIVZ

N

N

N

N

1 Noricorum Provincia, quam Baioariorum populus inhabitabat, habet in oriente Pannoniam, ab Occidente Vindelicam, a meridie Italiam, ab Aquilonis vero parte Danubij fluenta. Paul. Diac. l. 3. c. 23. Strabo longus orditur ille tribus confinia

2 Norica, et Illiris per Aquileiam tabulae. Cand. D. pag. 4

3 Norici distant ab Aquileia sex mille passus. Rutil. de Itin. Gradiv. pag. 3.

4 Noreia ~~caput~~ Norici mediterranei ~~caput~~ Rutil. itidem pag. 29. ponitur in eo loco, qui nunc dicitur Obritas, quae, a Candido eiusdem opinionis ideo vocatur Noreia pag. 29. sed Noreia secundum Cluverium pag. mihi 171. ponitur iuxta Pergonem ad marbis circa Vanzonum Noreia fuit Taurisconum urbs, quae inde Noria trans alpes dicti.

5 Noricum geographice Berenicem lege apud Cluver. pag. 144. qui discrepat a Ptolomaeo

6 Noreiam apud ut refert verbo ideatis a Rutil. de Itin. Stud. pag. 25. manus Carbo vidatis Noricorum Cimbros signis ac infesta discessit.

Boiorique, qui trans Rhenum incolebant, et in agrum Noricum transierant, Noricamque oppugnarant, recepros ad se socios sibi adscivisse. Caesar de Bell. Gal. lib. 1. p. 5.

Et tribus legio VIII ad eum venit. . . . equitesque a Rege Norico circiter ccc. Cæs. de bello Civil. lib. 3.

Nominum quorundam significationes, et varformam

Linus filum, uel effigies lanius grece.
Clarus Horatius grece.
Anacletus Revocatus grece.
Evaristus valde optimus grece.
Alexander auxiliator uirilis, uel uirorum grece.
Nicephorus finem referens grece.
Agatha bona grece.
Erasmus desiderius grece.
Gerardus Desiderius germ.
Antonius ante contra, omnes asinus
Basilius Regius grece.
Hyginus sanus, uel sanans grece.
Anicetus inuictus grece.
Soter Saluator grece.
Eleutherius Liberator, uel liberator grece.
Martyr confessor, uel testis grece.
Gondegisilus flagellum Dei germ.
Calistus pulcherrimus grece.
Asterius contrarius amori noxis grece.
Stephanus corona grece.
Xistus portitus, uel series longa arborum
Euthychius bene munitus grece.
Caius, uel Gaius dictum a Gaio grece.
Eusebius pius grece.
Malchias dedicatus a Malchi Hebraeo, quod significat meus Rex
Julius: Ascanius filius quoq dicebatur
Julius a rostra barbe, vina barba, quod grece dicitur Julos
Damasus latine Domans grece.
Anastasius resurgens grece.
Athanasius immortalis grece.
Gelasius ridens grece.
Symmachus pugnans grece.
Hormisda, portam in portum ducens grece.
Joannes evangelista pius, misericors Hebr.
Agape, Caritas, Dilectio grece.
Agapitus amabilis, uel dilectus grece.
Pelagius marinus grece
Gregorius Vigilans, seu Vigilius grece.
Georgius Agricola grece.
Theodorus, idem ac Dorotheus, Deus dedit, uel Adeodatus grece.
Eugenius nobilis grece. uel bonus genius
Sergius tuba grece.

Silvinus dictum a greco Zizanion latine lolium, sine Zizanium.
Zacharias memoria Domini Hebr.
Paulus latine quietus, pausibus, ultimus, Dirus grece.
Christophorus portans Christum grece.
Chrisanthus flos aureus grece.
Alexius remedians grece.
Andreas uirilis grece.
Angelus nuntius grece
Catarina nox a greco deducta, quę significat puritatem uel splendorem.
Alleluia uox hebr. laudate dominum
Eulogius Benedictus grece
Euphemia bona fama grece.
Eustimius bene considerans. Ei quod Grecus significat bene.
Idiota sibi uiuens. Latini uocant idiotam, hominem illiteratum, et imperitum.
Civianus Dominicus grece.
Marcus latine limatus, uel frigatus, et expolitus, inde dicitur etiam marmor a fragmine splendes.
Nicolaus, et Nicodemus idem grece latine Victor.
Neomenia Novilunium grece.
Ovarium ovula.
Aurum obrizum aurum purum.
Pallium, quasi pellium dictum a pellibus, hinc superpellicium. Pallium autem ornamentum Archiepiscoporum dicitur quia pallas, seu reges alia episcopalia ornamenta. Vide Guilielmum Durium in Notitia Rom. Pontif. ornamenti.
Pancratius Omnipotens.
Paraliponomena latine preteritorum.
Pudentia latine Spiritus.
Polycarpus multus fructus.
Carpophorus fructum ferens
Polippus multipes
Proselyti latine aduenę ita uocabantur qui ex gentilitate ad Judaismum accedebant.
Prosencha locus ubi mendici ad orationem rogandam conuidant.
Porphyrogenitus filius in purpura natus, ita filij magnatum, et Principum uocabantur
Sarcophagus, carnes caro, fagus

mado. Plin. l. 13. c. 17. Sarcophagus lapis fissili manu scinditur, corpori defunctorum condita in eo absumi constat intra quadragesimum diem conceptis Verbis.

Horum vitae Scriptorum Significationes fere omnes collecta sub ea Siciliani Duris, scilicet in libro, cui titulus Romanorum Pontificum Vitae Notitia. Catanij 1744 edit.

OPOSTVZ

OPPSTVZ

OPERATIVA

Da Oppido.
Cornelius Nepos venisse Athenas oppidum hirsutis sacris: accidit, ut una veste omnes Romani qui in oppido erant Atheniensis deferrentur. Ut Alcibiadis propè principium eiusdem vitæ. et in Ciceronis memini me legisse: Neapoli Nobili Oppido.

B. odorius

Adì 27 Febraio 1735 fù fatta la Traslazione del Corpo del B. Odorico Pratiucti minore Conventuale dell'ordine di S. Francesco. V'intervennero Monsig.r Daniele Dolfino Patr.a d'Aquil. e S. E. il Sig.r Nicolò Tiepolo Luogotenente Sotto della Patria del Friuli colli Altri Magistrati de' Sig.ri Deputati: Fù portato in Processione per parte della Città, e poi riposto nella medesima Cappella, dov'era prima, ma rivestorata, e riabellita. e nel medesimo principiò A. vello di Alabastro, fatto già fare da Pagano Vescovo ano nel 1337. Patriarca di Aq.a etc.

In Oriso è un palazzo incominciato disegno di Gio Maria Falconetto Veronese

OPPSTVZ

PQRSTVZ

PQESTVZ

POSTVZ

Ptolomæus Astronomus, et Geographus vixerat tempore Hadriani Imperatoris.

Pharao sacrorum interpretationem nominum, quæ est in calce Bibliorum idem est ac Diuinans, iuxta P. Cagnet lib. 1. de Scriptis Testamenti, idem est ac Nouellus

Prouincia quid primi Hebræi in Prouincia Romana nihil aliud, nisi Legatos domesticos admisere, et Romanis diuina, ac Profana, qui Iustiniani Prouinciam ex legibus datis administrarent instituere. Sigon. de ant. Iura lib. 6. (Plinius secundus, qui scripsit naturalem Historiam vixit tempore Vespasiani. pag 52 Pegasalia in agris ser. Talius instituit. Sigon. lib. 1 c.)

Piscis nautica inuenta fuit a Ioanne Doa, siue Dia (siue Amalphitano, teste P. Kircher, Paulo Ponio, Flauio Blondo et alijs quamuis non desint qui dicant, et Leuinus Lemnius Zelandus, Nicolaus Dubar, et alij, qui credant Tirios, et Sidonios, in eo et Salomonem eadem uti fuisse. Chemnitz lib. 7. c. 4.

Purpura. De eius inuentione hæc traduntur. Quidam Pastor Tirius cum animaduertisset canem murice gestare os rubicundo Rictum colore, ut illud detergeret nullum ab ore auulsit, quod id faceret, cum uero illo nihil sibi coronam, facies set, quæ murice emicabat splendorem, admonitus Hercule Pastorem se edocuit, a quo cum didicisset rationem tam pulchri, et splendidi coloris procurandi a quibusdam piscibus quos canis comederat iussit Tyriorum pannum sibi tingere, quod ubi bene addiscerat inuentrix fuit nouæ purpuræ. A plurimis annis hi pisciculi non inueniuntur. Chemnitz lib. 7. c. 4

Paulus græce latinè idem ac quietus, pusillus, uel modicus.

C. Eustachius de Vere publicè Thesim propugnaturus hanc illi dedicationem inscripsit

Siquid subsidij humanis in rebus sperandum est, id imprimis a cœlitibus implorandum, summisque precibus, atque votis euincendum esse, nemo sit, qui uertat in dubium; tanta enim premit mortales infirmitas ut præsidium plerumque inane, uel anceps, aut omnino fabulæ adhibeant. Hanc rei ueritatem, cum mecum ipse perpenderem, et pro pristina dignitate aliquis mihi in Tutelare Numen imponendus esset, statim animo, Superûm prius precibus adhibitis Patronæ, Martyrem Eustachium præ cæteris mihi in Patronum asciscere. Siquis autem hoc meo super iudicio animo haberet, non detrectabo mei consilij rationem aperire. Hæc minimè recens apud quosdam inhæsit opinio, inter cæteras nostras huius Martyris propagatam fuisse progeniem; et quamuis huius rei nullum firmius ibi argumentum elucescat, quod pernotus præcunctis Viatoribus; attamen apud Maiores præsertim meos, hic regnat inueterata consuetudo ut quæ in hanc diem producta in hac plaga inueniscare, quæ tantum

Hæreses

Herdem, non inani commento, sed diuturna vsu fama, pro stipite a. suscitat. Hinc quotiescunque aduersis nostra contabuit familia, aut difficultatibus pressa contremuit, suauem Diuum Eustachium, ut Latinum dicas suspicare: ad ipsum precibus ac votis confugere: unum quasi ex penatibus Deum propitiare: domi, aut foris, terra, aut mari, sibi assurgere, latronem, et Dracam inclamare, atque ubique semper eiusdem se in fidem committere. Ab hac autem Pietate, ab ipso magistratus exordio, ut arbitrem, pro ciuibus contendamus parantes, quo, ut alibi, in meo solo radices effigeret, cum saluberrimis undis primigenam labem abstergeremus, placuit, non alibi, quam Eustachij, me de nomine nuncupare. Hanc igitur sicuti ab ea iam inde urbe in quam consecutus: nec nouo optimis Magistratibus inchoatis adhuc tyro, quid mirum, Academiae Humanissimi, de mea Patria, vique ac, hodie facturus periculum, unum Eustachium Latinum accersam? Vos unum mei de ratione consilij doceris, recreatur. Haec, quae propugnanda suscepi, Panigerici aures praestatis.

Aduertendum Comites de Bar a dicto Eustachio marchione, ut ipsi Patria: saltem presumamus originem duxere.

Est Provincia inter Adriaticum mare, et Sabinum (hoc est in superum) media, quae ab antiquis dicitur Campania, quae nunc Beneuentanorum dicitur Patria (hoc est regio. Antonin. inter Provincias XV decimo loco pag. 300. Tab. med. circ. pict. XIV

Ego Gregor notum Pappum de Bagnania Patriarchum Aquileiae. alium Pappum pariter Patriarchum assignant monumenta Cryptae Vrsicinensis in Carinthia. Vide Annal. Schonleben. pag. 358.

Gratiarum Actio

Pro Beneficiis gratias referre cum animi ingenui compingua sit, quammaximas vobis pro summa vestra, singularique Humanitate acclam vellem rependere; sed cum meritis pares propria imbecillitas vetet aggerere: hoc vnum praestabo, ut, quod ad eam laudemque vestram conducere potuit, nullo vnquam loco, vel tempore praetermittam.

Hac Patriae definitio: Patria enim vrbs est quedam in qua quis post ortum educatus est. Adeo ut qui talis non sit sed post ortum patria sit priuatus, is urbe huiusmodi excidit, neque tam eam habeat patriam, ac illam quae ipsum Principes alicui. Strathius in Homer. Od. x. Romana lex est l. i. D. ad municipal. et de incol. Qui ex duobus Campanis parentibus natus est, Campanus est.

qua

qua ratione et Jesus Nazarenus natus parentibus, Nazarenus dici
Dabuit. Avertius Damonis. evangel. Responsio.

Prefatio recitata a Dño Joanne Baptista Zigneo directa ad Illm
et Rum Dnum Delphinum Patricium electum.

Summopere mea tibi plaudet Philosophia, quemque honoris
verticem te attigisse gloriabitur, et huius concertationis dub-
tura diversimode strepitum emeguetur. Atque ea Prefat.
Te eruditum Virum instruxerunt. Probitas animi, morum gravi-
tas, et in sacris peragendis spectata Religio. ut Deus omnipotens
ab insula, quam sanctissime gens, arcum tibi imitatore
nitorem, quinemo ingeniosa videtur, et ij, quos in Dei Pa
trocinij sponsam fovendos assumis, non tam in adversis
presidium, quam in religionis ornamentum nactos se
se arbitrentur. Hæc profecto in admirationem rapie
unt, et non tantum ab ipsis Reipublicæ immunibus de
lecta nobilitas, Serenissimi Duces, aut illustres Vaticanæ
Purpuræ Principes, vel Antistites hac Patriarchali vere lim
mitate conspicui. non denique Ecclesiæ Doc-
tores, non denique ipsa Dei Virtus Sanctitudo Sanctis, nam ad
hæc quamvis amplissima, liberalis Natura te peperit. ad
integritatem vero Probitatem, sapientiam te sola Dei
Virtus edocuit. Cum igitur in te unum tanta conveniant,
que in plures quoque partita adhuc mire clarescerent,
Sanctitas mea a tanta tua, et aliquem ad ea vadicum
traduceret, supplex accedit a magnitudine tua solamen,
et decus exoratura. Hæc igitur ora tuis genibus advo-
lutum in Dei clientelam admitte, et ea, quæ dolor humana
nitata iacentes erigere, me in Dei Patrocinij fortunam
extolle.

Prefatio recitata a Dño Andrea Zigneo fratre dilectis-
mo directa ad Illm et Excellm Dnum Dn. Baptam Bonum
Patritium Venetum et Advocatorum Communis.

Sicuti ingruam contigit, Illme et Excellme Marcpes, vel summa
gestiret lætitia ac dignetam sui Consilij immunitatem, ver
ieperet, quod Virum magni Nominis et antiquata sortis
sibi in Patronum adsciscit. cum me esse intelligo, et ij qui
me hac corona circumstant posse videri minime infitias,
siquidem in Dn. Baptæ Bono me in unum conjicio, in hominis
nempe illius Tutelam, quem ipsa Humana Sapientia, idem
Venetorum Respublica sibi Advocatorum delegit, in quo unum
non

QUESTVZ

manu Generis Nobilitatem, Prudentiam, Lucanitatem, una'
cum peculiari quadam eloquentia laude concurrentem ne
videre contigit. Multa equidem mihi occurrebant memo-
randa de Te Vir Amplissime; eorum cum Te ipsum in ea
sapientum Patria de rebus natur Lando Justitiæ, quem
super omnis Judicorum moles commentitur, non pauca
mihi superessent dicenda; verum cum temporis arctior
angustia, omnia missa faciam, et Tuam solummodo ni-
rificam, ac prope incredibilem humanitatem attingam,
qua domum meam ad Te confugientem quandoque excep-
isti, Imagine Auctoritate firmasti. Nulla oblivio hujus
beneficii in me meique memoriam delebit. Idcirco has
meas Philosophicas Theses in disputationis aleam jactam
datumus, unus Patronus summis votis, ac precibus ut
nuncuparem, enixe; et hoc, ut animi mei Tibi erga de
mentia clientis Testes, quotquot hic sunt, adhiberem
Cum igitur hac in re Tua obsequio Te facerem cer-
tiorem; reliquum est, ut me Tibi humiliter accedam
Tam servitijs, ac Tuo Studio, Imagine summa, ac di-
gnari Benignitate confirmes.

Cum alternatim eodem tempore hi duo fratres suas
Thesses disputarent, alternatim quoque gratia
rum actionem rependerunt, hoc modo.

Jurisdr. Beata sunt mihi quammaxime, quas reddam, in pectore
Artanan ex tantis Gratia nulla satis!

Jurisdr. Gratia nulla satis profecto redditur ibis, gratos,
esse quibus compar Gratia nulla potest.

Bolegnigo. Lazarus Ruphus pag. 31 de Origine Norcinorum. Multi Nobi-
les Valerium in Foro Julij contra Gauaros pugnauerunt, et in
defensionem Ecclesiæ Aquilejensis Patriæ unanimes steterunt,
et in multis locis Fori Julij Turres construxerunt, videlicet
Brosialius, a quo vocatur Castrum Brosiauara, pro eius nascibi
tantum. Scultenius Fratrinus vocatur Pulcher. Petrillinus
de Pulcellis, olim de Pulcanio, Jacanonius marescalcus Lucanus
Subarrator Carnij; Rubertus de Montereale Dux Balistrarium,
et alij Fori-Julij.

Ossalco di Bolegnigo fu colonello d'Infanteria l'anno 1619 nella guerra
di Mantoua, nel 1636 fu spedito alla Real Corte di Spagna a guida
milizie, nel 1647 era Generale dello Stato da Lizi Veneziani, poi sopra-
intendente Gnle delle ordinanze di qui, e di là del mare.

Forum Julij etiam hoc aevo dicitur Patria, non quia Patriarchi recedentes ab ipso dicant originem, ut contendunt Sabellicus, Paladius et alij; sed quia septimo a nostra aetate saeculo, nel circuitu regiones vocabantur Patriae ut videre est apud Anonymum Ravennatem, qui varias in tali significatione hoc vocabulo utitur, ut cum Carniolorum regionem vocat Carnium Patriam, et alibi Benaventorum patriam. Paulus diaconus quoque usus fuit eandem loquendi modum, legitur enim apud ipsum l. 2. c. 9 Lucaniam Abruzzorum patriam.

Borgia. Ristretto del Testamento del fu Em.mo Leandro Borgia morto

Che il di lui cadavere sia sepolto nella Chiesa di S. Calisto de' PP. Benedettini di lui titolo, senza esser imbalsamato, e con la minor pompa possibile. Messe 650 da esser celebrate in detta Chiesa, e 350 in quella di S. Paolo de' Benedettini.

Alla Ser.ma Repubblica di Venezia D.ti 5000.

Al Monistero di S. Giustina di Padova la di lui Libreria.

Alla Famiglia di suo servizio scudi 3000 Romani.

Alla suddetta Chiesa di S. Calisto una delle più belle sue Pianete.

Alla Chiesa di Bergamo una bella Mitra co' sandali.

Al Maestro di Camera la Bianchetta, che serviva per la sua Persona.

Alla Chiesa di Borgia certe suppellettili sacre.

Alli Poveri di Borgia scudi 3000 Romani.

Al di lui Proc.r Generale de' Canonici di S. Salvatore una Croce pettorale d'oro, et un'orologgio d'oro di repetizione.

A un suo Nipote monaco Benedettino li proprij Breviarij.

Alli Nipoti, et alle Nipoti Secolari diverse Reliquie ligate in argento.

All'em.mo Rezzonico la Bottiglieria.

All'em.mo Corsini un Cappello nuovo da Cardinale...

La Cioccolata con altre simili galanterie al suddetto R. Procurator Generale suo Frà, et al suo Confessore.

Un Crocefisso grande donatogli da Papa Benedetto XIII. di Fel. commissa perpetuo nella sua Casa.

Diecesi Pezzi di Quadri ad altre Persone.

Esecutori Testamentarij Em.mo Sentili, e Monsig.r Molini

Il residuo di sua Facoltà, che si calcola scudi 40 mila Romani alla sua Casa.

Pittori / Thornhill detto l'Apelle Inglese

Vandyke

QF
S
T
V
Z

Quadruvium, sive Quadricium, quod aliqui putant ita dictum a quatuor
viis, quæ ibi non sunt nisi duæ in quatuor se invicem secantes. Ali-
tamen ut Joannes Lucius in suo Histrico et P. Irenicus a Cruce p. 448
putant nocturnum fuisse antiquitus Cadropolim. Verba Lucij apud eum
dem Patrem Irenicum loc. cit sunt hæc: Cæsar et Antonius totum
Romanum Imperium inter se duplo partiti sunt, fuitque utrique
utriusque ditionis Cadropolim oppidum Histriæ, quod videbatur situm
in ultimo sinu Adriatici. Finis autem Adriatici ultimus est
ea pars Adriatici, quæ adiacet Foro Julij.

QRSTVZ

PSTVZ

De Ditijs Romanorum

Apud Carthaginem novam in Hispania auriferam habebant, in qua sexaginta milia hominum occupabantur ad aurum extrahendum. Chevreau l. 2. c. xv.

Senatores quos ex nihil Augustus ad sescentos redegit, quibus per annum reddibat nigin. siquinque milia sestertium debebat habere, equos vero decem milia. Just Lyp. de magnitudine Rom. l. 2 c 14.

Marcus Crassus de suis fundis quinque milliones auri quotannis annis Rabebat. Pl. l 33 c. 10. Item quingentos servos habebat omnes artifices, excellentes, ex quibus maximum proventum quotidie habebat. Plut. in vita eiusdem.

Africam totam, quæ erat sub eorum dictione testatur Plinius a vero tantum 6 hominibus Romanis fuisse possessam.

Caius Antonius Collega Ciceronis in Consulatu integram Cephaleniam, ut unum prædium habebat. Chevreau ib.

Lucius Cornelius Balbus pro testamento minimum Legavit Rep. Romano quinquies Denarios, hoc est duo sunta cum dimidio. id. ib.

Equitius Claudius Isidorus post amissionem plurimum bonorum in bellis civilibus, præter domos, et prædia moriens reliquit quatuor milia, et septingentos servos, ter mille, et sescenta iuga boum, ducenta, et quinquaginta milia aliarum bestiarum, sescenta milia sestertium numerabilia, quod licet sestertium valebat viginti quinque sunta, itaque reliquit Quindecim milliones sunctorum. id. ib.

Athenæus refert aliquos Romanos triginta plus minus milia seruorum habuisse. id. ib.

Mario Gratidiano, cum promulgasset quendam edictum circa monetam in favorem Rep. Rom; nulla fuit via, in qua non erecta fuissent ei statuæ ex solido argento. id. ib.

Aurelius Victor dicit aurei milliones privatim ex auro possessos habuisse ante quam ad imperium pervenisset. Chevreau ex Zosimo l. 4 c. 3.

Vocabulorum, quibus Romani capita vocabant, quatuor genera sunt, Prænomen, Nomen, Cognomen, et Agnomen. Prænomen est, quod nomini Gentilitio præponitur, ut Publius: Nomen originem gentis declarat, ut Cornelius: Cognomen. Cognomen est, quod nominibus Gentilitijs subiungitur, ut Scipio: Agnomen est, quod aliqua occasione, vel eventu quæsitum, ut Africanus.

Strabo Geographus floruit temporibus Augusti, et Tiberij, erat genere Pontius ex Amasia
sicuti moneta Habraica. Quinque sicli secundum Petrum Calmet Roma dell'Ant. Testam.
lib. 2 c. 1[illegible], valebant octo libras, duos solidos, et unum denarium monetæ Galliæ, ipsius
uncia sicli valebat triginta tres solidos eiusdem monetæ circumcirca. Triginta tres autem
solidi Gallici faciunt duas libras, et sex solidos mediolanenses. Duæ libræ quatuor et
decem, et nonem solidos circumcirca monetæ nostræ secundum proportionem eiusdem
denarium.

Sutus secundum Plin. l. 16 c. 3 citatum a P. Calmet l. i Dell'Ant. Testam. [illegible] constat pedibus
240 protendi usus in longum.

Spina, hic quidem tempore vicinus, et quondam Sybaritis, et quidem celebris. Di Dal-
matis spinarium thesaurus commemoratur, elegue de ejus memoria mandata sunt, nam-
que apud quos maris erat imperium. Iam ut tradidit una maris alluebat nunc horum
xc a mari stadia distans in mediterranea sunt. Strabo lib. v Geog. Hanc ita ponit
non procul a Ravenna.

STVZ

T
V
Z

Taurisci, lege, quos scriptum est. de Carnis d Lit. C.

Veronam aliqui putant esse olim Taurisum Venr. Pallad. de ogg. Trid. pag. 55.

Sirus dixit Strab.

Talentum egyptiacum constabat duobus milibus octingentis libris Gallicis ex-
centis, et octuaginta octo libris Gallicis. Talentum vero Atticum valebat
duo milia, et quadringentas libras Gallicas: libra autem Gallica aequi-
valet nonaginta libris Mediolanensibus, et fere octo libris Venetis.
L. Calmet dell'Istoria dell'antico Testamento Lib. V pag. 20.

Sunt Norici
(Gaise Vindelici)
Sunt itaque propiores Istro Adriatico ad Aquileiam nonnulli Norici, Carnique sanè. Ra-
tii, et Taurisci sunt. Horum omnium impudentissimas excursiones reprimere Tiberi-
us, et eius frater Drusus gerere arma. Undè annos agebat tertius, et vicesimus
de quo quidam ordinatis tributa pandunt. Per totam Illyrici oram montana
quidam servarum coercent turmis, qui commodè cibi nolcant, valetudine
bene sanitas: maiorem tamen partem, praecertim ad maritimas, ubi latrones
consistebant, inultam, et infrenatam fuisse constat: illique tum pa-
ter eorum artes, tum propter Istri asperitatem. Ex multis igitur, et
veterum latrocinia inopia, illis interdum parcebant hominibus qui eampo ha-
bitabant, ut qui eis cibos suppeditarent habebant. Contra illi reliquos, pe-
cudem, segetem, ipsum, caedem, nihil retribuebant, quorum quidem ab copia de-
perierat. Strabo Lib. 4, qui videtur hic loqui de Tauriscis Carnis.

De Timavo
In ipso sinu Diomedis est templum, quos sanè memorabile: et Timavus portus, et
lucus mire densus, septemque ab imo fluminibus aqua fontis, mare nox in-
undantes late, et profundo sanè flumine, aquibus reliquos, uno duntaxat
excepto, salsas habere aquas, Polybius auctor est, longumque ipsum maris
fontem, et matrem ab indigenis vocari. Strabo Lib. 5.

Timavus, ut scit Possidonius 1 e montibus delatus, deinde in profundum: deinde
infra terram absorptus stad. circiter C. et XXX erumpit in mare. Strab. Ib.
In Venetis sanè Diomedi insignes exstitere honores. Nam candidus ibi immolatur
equus: duo praterea ibi monstrantur, alter Diomedis Argivi, alter diversi gentis
dicatus. Id. Ib

Turtur pingitur cum epigraphe in amore fidei, desumpta a Propertio lib. 2 ad
Cynthiam: Sicuti enim Turtur extremis amore in coniugem commendatur: ita
semper mare ipse se habeat nec violet, nec violet in amore, et cum
ipsa deperiit manet in fide videatis, ita ut imposterum alium
coniugem nesciat, ita et ego scripturus Pompilii historiam erga
Patriam sentendo amorem testabor et fidem, etenim sinceritatem
historiq ubique conabor aperire. Propertius ibidem hoc habet
Amantium ira amoris fides, multum in discordia gaudet.

Supra scripsi
Suprascriptam Impresam, quam assumpsi cum voluerit fieri in de-
strabem Adrianam, quae Venetijs existunt fuit, hoc modo aliam
Turturem adieci, et hoc modo explicavi. Hoc accidit anno 1719 mense
de Maio.

Turtures duo pingantur, masculus, et femina, in ramo sedentes, subiecto Lemmate = In Amore Fides = Desumpto a Propertio, qui lib. 2 ad Cynthiam sic habet: Multum in Amore Fides, multum constantia prodest.
~~In prosperis suadebat Amatore Patriq; deligendum, dicit enim duos turtures in Amoris Fide etiam in aduersis perstare~~
De Turturibus fertur tantâ se inuicem benevolentiâ complecti, ut non auolent nisi coniunctim, et cum requieuerint in arbore, in eodem ramo fere semper consistant. Vide Picinellum in Mundo Symbolico lib. 4 cap. 64 Furat Solus, nimbus uel aquilae nunquam Turtures ab Amoris Fide discedunt, unde merito in alterationem illud Virgilij Georg. 2. si placuit possent = illam non plubia, nec imbres
Concutient immota manet.
Sed nunquam clarius Turturum in Amore Fidis elucet, quam cum coniuge amissa, superstes in uiduitate perpetua senescit. De qua Fide in amore sic Divus Basilius Hexam. lib. x. Turtures asserunt seiungatam a coniuge, nunquam societatem iniuit cum alio, sed sine coniuge uitam uiduam degere.
Hæc in Amore Fides, quæ in duobus prædictis spectatur, in uaria etiam Patriæ Amatore deprehenditur. Vrgeat inuidia, uel in ipsum malorum principium ejicat maligni, ita ut eiusdem benefacta subuertant, uel optimè concepta obruant calumnijs, in quacumque fortuna erga Patriam, non idem ac Turtur erga Coniugem, in Amoris Fide perstiterit, cui Patriæ cum apud
In præfata occasione hæc quoque in symbola uenerunt in mentem, quæ latius exponere non uacat.
Heliotropium, uulgò Girasola, pingantur se ad solis cursum uertentem, cum epigraphe ab eodem Propertio desumpta, subiecto = Solus Amare nouit = lib. 2 ad Cynthiam, ad innuendum quædam historiæ arcana patere malius inuolis scriptoribus, quam cæteris. Sicuti enim de omnibus floribus Heliotropium præ cæteris se ad motum solis uertendo a se amatam Planetarum principis præsentiam obuertit; ita acuta scriptor imprimis, melius quam cæteri, Patriam obseruauit.
Item Auis pingatur in nido ouis insistens cum Lemmate ab eodem Propertio desumpto, subiecto = iam uictos spondet amores = ibidem. Sicuti enim Auis ouis insistens certos spondet amores, idest fœtus nascituros; ita etiam scriptor libris insistens, ut Patriæ pariat historiam, certos erga ipsam spondet amores.
Turgessum natus in posteritatem Romanorum ab V. C. 624 Bergasum (consule) dedicatus Sempronio Auli filio, Sempronio Auditano de quo Plinius. Auditanus, qui dominis Aquileiæ in statua sua ibi inscripsit se Aquileiæ ad Natisonem fluuium stadia 100. lib. 3 cap. 18 et 19. Titius erat fluuius Liburniæ qui nunc Lamduum (Lunar. Introduc. lib. 4 pag. 220. Vicinus Berea) et Aquileiæ 100 stadia distat. Apud Schonleben Annal. Carniol. pag. 101 legitur hæc Inscriptio, sine Testorum fragmentum
C. Sempronius C. F. C. N. Auditanus Comes de Aquileiæ Kal. Oct.

Toppi: autore del libro intitolato Bibliotheca Napoletana

1 Iulium Norici a Ptolomæo attribuitur, quod olim angustius quidem municipium, labentibus ægulis a Patriarchis Aquileiensibus dilatum, et auctum, vocalibus transpositis Udinum vocatum est, Iul fanguis Lazius, qui e.a addit. confero me ad Udinum, quod vocalibus transpositis Ptolomæus Iulium dixit elevationem ibi hujus quam et hodie habet 47 grad. 30 min.

2 Atina fuit de qua lit. A. num. 6 quam volunt aliqui esse Vtinum.

Horatius Vilipisces ex filio Tobiæ patri cum exactus fuisset ad Archippi compatrem Iasolum Mosurinum, et rus petiisset, recordaretur humilitatis ubique in suis Latinis inesse Rotam principi, quam istuens dicebat: Vilipise, vestra unda manent et fortuna prioris manet, quis nunc vir considera. Dent. Art. V. 3 per. a c. 6. Hoc exemplum successoribus planius et hoc de causam rotam prætendimus assumpsimus.

De Veneris duplex est derivatio. Quidam enim a Gallis eiusdem appellationis olim accolis eiusmodi memoriæ prodiderunt. Nonnulli a Venetis, qui post bellum Troianum, non diu ante urbem Romam conditam, cursum huc e Paphlagonia tenuere, descendisse affirmant, hoc uti testimonio suæ in clandis æquis industriæ, quæ hoc omnino tempore defuit. Strabo l. 4.

Deo ut per Sequos æquum publ Veneti nobilitas maneret, et ad longa tempora propagari ipsa sinum aperiret. Id. ib.

Sita itaque regio plurimis aquis paludibus, maxime Venetia vocata est, Vada maior campi pars magnis aquis plena stagnat, fossisque et aggeribus, sicut Ægyptus inferior, diuersis irrigatur rivis, ac partim adiacentibus et mercatorum usibus fructuosa est partim navigationibus accommodata. Urbium nam plaraque insularum modo circumluuntur, aliæ quadam ex parte alluuntur. Quæ super stagna mediterranea vicinæ mirifica ex fluminis navigandi commoditatem sursum habent. Strab. ibid.

Quæ urbs apud auctores dicatur clara docet Pausania lib. 10 pag. 476 dum Panopæum urbem nominare non audens: Urbs est Phocensium, inquit, si modo urbem eam appellare par fuerit, in qua civis non Prytanium, non Gymnasium, non Theatrum, non Forum ullum habent. Script. Rer. Prus. de reb. med. gest. lib. XV

Z

Z

Extra Italiæ fines Aquileia est, flumine ab Alpibus descendente discriminatur,
per quod Turicum merces navigantur stadijs mille. Tacitus adiuvabo usque Noreiam
Strabo lib. 5. Posbergen Aquileiam primò extra Venetiam, scribit in Carnis. Ptolemæus Carnicis
ipse vocat & Noreiam, quam Aquileiensem appellat Illiriorum. Videatur Cluv. Germ. Antiq.
Ptolemæus vocat Pabiana, quæ Illiriorum natione Liburnis, quam habebat in Ma-
rio, quod accedebatur Illiriæ. Ptolemæus Nadrianam. Ptolemæus eadem. Ptolemæus etiam Carnos
et Taurinos proximos ad Noricum usq; Ptolemæus ponat Noreiam, quæ certè sita in loc
regione inter Norici ius et Istrum, quod est Danubium, ipsumq; ut patet ex altitudine
poli eadem assignata.

Alia, Natisq; cum Duro præterfluentes Aquileiam colonian xij milia passus a
mari sitam. Plin. lib. 3. c. xviij. error hic Plinius, nam Natiso, et Turnus in Venetum
decurrunt quod aliquot milia passuum procul dessuit ab Aquileia. Aduertendum est
aliud esse Natisonem, aliud Natisam: hæc attingebat Aquileiam non ille.

Ab Aquileia ad xij lapidem defertum oppidum etiam inuito Senatu a M. Clau-
dio Marcello Plin. lib. 3. c. 19.

Situs Venetię, Aquileia ciuitas cuius pro quod nunc Forum Julij, ita dictum, quod
Julius Cæsar negotiationis forum ibi statuerat, habetur. Paul. Diac. lib. 2. c. xx. Ludovicus Romanus
Portum castrum, nunc ciuitas Austriæ, a Julio Cæsare cognominata. Candidus infra Istrum
libri primi et tertij.

In hac ora intersecant per ostia Timavus Belsam, Belsinam et Natisonem, et Natisa: car-
nis segesta et Cura: Taurisci Noreia. Plin. lib. 3. Hist. Nat. c. 19. Observandum est Ba-
rinum, Belsonem, Belsinam fuisse Cura ad mare posita, ut cognovimus ideo peroram: Atina
natisonem, et Cabrum nunc Natisonem, nunc Natisa Ptolemæi, et Natisa flumine quidam Ten-
nere terminare finit ut hic disponitur a Plinio et expeditius ex Strabone.

Alia flumen, quod Cervignano non procul fluit. Rubeus de opp. Grad. pag. 106

Ab Aquileia usque Noricum, non de tempore tamen frequens populus ianuam gregarius
confluebat in horreum iidem incolunt moni pores Christiani cum ibi altos gemitus
delitatem quantum intra vos sonicas immisit ut ibi vocales, Carnum, quam in medio
Quam excitatam habebat intrare. sed sonicis etiam illuc cum aggressi quam
conciderunt. Teatro Istrorum V. D. Leandro c. 4. sed hoc cum nullus historicus eius temporis
referat putatur potius fabula, quam historia.

Colonus scribit (inquit Strabo lib. 4.) scriptum reliquit suis temporibus auri fodinas in Pan-
vicis Noricis, maximeque pene Aquileiam, ideo natura optimas, ut cum ad
superficiem terræ duos ad pedes solum detraxeris, fossila confestim aurum inuenias.
Tosiam autem non ultra quindecim pedes esse. Aurum ipsum partim purum
par va esse, ad fabę aut Lupini magnitudinem, ortuua tantum parva decocta:
partim uero indigere macionis digestionis, undeque exhiberi. Adiuuantibus